

ЗБІРКА

РОБІТ ПЕРЕМОЖЦІВ ТА ЛАУРЕАТИВ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ

«ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПРАВА ДИТИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ»

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Упорядниці збірки:

Аксана Філіпішина, заступниця керівника аналітичного відділу УГСПЛ, юристка, правозахисниця;

Вікторія Гонтаренко, директорка Центру професійного розвитку педагогічних працівників Костянтинівської міської ради;

Олена Бурім, викладачка кафедри аудіовізуального мистецтва Інституту мистецтв Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Авторка ідеї:

Олександра Козорог, керівниця освітнього напрямку Української Гельсінської спілки з прав людини.

Координаторка проекту:

Дар'я Полтавська, координаторка освітніх програм Української Гельсінської спілки з прав людини.

Збірка робіт переможців та лауреатів Всеукраїнського конкурсу учнівських робіт «Права людини та права дитини в умовах війни»: збірка / авт. кол.; упорядн.: А.Філіпішина, В. Гонтаренко, О. Бурім - К.: Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2024. – 70 с.

Збірка учнівських робіт: есе, соціальні плакати та соціальні відео за результатами Всеукраїнського конкурсу «Права людини та права дитини в умовах війни», проведеного Українською Гельсінською спілкою з прав людини у співпраці з Міністерством освіти і науки України з грудня 2023 року по березень 2024 року.

До збірки включені роботи переможців/переможниць та лауреатів/лауреаток Конкурсу в авторській редакції.

Публікація розрахована на учнівство, педагогів, тих, хто цікавиться баченням підлітків ролі МГП та прав людини під час війни

Дана публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка реалізується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID або Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори.

Більше інформації про USAID за тел. Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні (+38 044) 521-57-53, на веб-сайті: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або ФБ сторінці: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>, [ebook.com/USAIDUkraine](https://www.facebook.com/USAIDUkraine).

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

ЗМІСТ

Передмова	5
ЕСЕ	6
Кобченко Діана «Вірю в майбутнє»	8
С. Максим «Тиха окупація»	10
Смовський Максим «Під прицілом»	11
Зобенько Даша «Мої друзі і я в умовах війни. Невигадані історії»	13
Матвієнко Кирило «Війна в Україні і права дитини»	16
Віршовка Варвара «Права людини та права дитини під час воєнного стану»	19
Герасим Єлизавета «Я маю право на ...Життя ... »	21
Костирко Катерина «Навчання в ліцеї без ліцею або Як нас позбавляють права на освіту»	23
Кулібаба Олександр «Права людини та права дитини під час війни»	25
Чаленко Марія «Війна – слово, що несе біль і страх»	27
Ярема Ігор «Права людини та права дитини в умовах війни»	29
Ярова Катерина «Захистіть моє дитинство»	31
ПЛАКАТИ	33
Довбишева Марта, без назви	35
Волошин Зоряна «Дитинство та війна»	36
Богач Катерина «Право на життя»	37
Рідна Дар'я «Кожна дитина має право на освіту»	38
Авраменко Аліна «I Want to Live»	39
Віхарев Артем «INTER ARMA CARITAS»	40
Андрєєва Єва, без назви	41
Аршинова Анастасія «Війна і права людини»	42
Галан Єва, Мушка Вікторія, «Права людей та права дітей в умовах війни» ..	43

Голота Альона «Сьогодення наших можливостей»	44
Гридіна Юлія «Привиди війни»	45
Демишкевич Вероніка «Цивільні не повинні підлягати насильству під час війни. Кожна жертва війни має право на захист згідно МГП!»	46
Льєнко Ірина, Артюхова Анастасія, Кобзаренко Анастасія «Я маю право на життя!»	47
Інюхіна Марія «Міжнародно-правові акти захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту»	48
Ковель Єлизавета «Дитина має право на життя»....	49
Кондратенко Єлизавета «Роль ЗМІ у протидії участі дітей у збройних конфліктах»..	50
Левченко Дарина «Права дитини в умовах війни»	51
Линник Поліна «Чи є у війни правила?»	52
Ніконенко Єлизавета «Права людини та права дитини в умовах війни»	53
Порожня Дар'я «Зупинимо ворога – дамо дитинству бути»	54
Сидоренко Максим «Захист прав людини: гідність під час війни»	55
Хвостов Артем «Права дитини у час війни»	56
Штельмах Микита «У війни також є правила»	57
СОЦІАЛЬНЕ ВІДЕО	58
Буренкова Марія «Біль війни»	60
Куницький Іван, без назви	61
Шпак Діана та Шкуць Анастасія «Права людини та права дитини під час війни»	62
Микитин Данило «Права людини та права дитини в умовах війни»	63
Бачурський Олександр «Поверніть наше право на освіту»	64
Валюх Вікторія «Порушення прав дітей України»	65
Горлінський Олександр «Не будь байдужим»	66
Гуназа Артем, Бережна Софія, Горпенко Данило «Правила знаєш, себе і близьких захищаєш!»	67
Кириченко Вероніка «Дотримуйтеся принципів міжнародного гуманітарного права під час війни»	68

Передмова

У НАШ ЧАС, в час повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, міжнародне гуманітарне право стає фундаментальною основою, що визначає правила поведінки в часи війни та конфліктів, а також забезпечує захист найбільш вразливих з нас.

Українська Гельсінська Спілка з прав людини в партнерстві з Міністерством освіти і науки України з грудня 2023 року по березень 2024 року провела конкурс учнівських творчих робіт на тему: «Права людини та права дитини в умовах війни». Метою Конкурсу було поширення інформації про права людини та міжнародне гуманітарне право в умовах російсько-української війни, виявлення та стимулювання творчо обдарованих молодих людей, зацікавлених у правозахисній діяльності; сприяння їх профорієнтації, стимулювання до прояву активної життєвої позиції, формування в українському суспільстві поваги до загальнолюдських цінностей.

Конкурс проводився у 3-х номінаціях: есе, соціальний плакат, соціальний ролик. Усього на розгляд журі було подано 347 робіт, а саме: 42 відео, 141 плакат та 164 учнівських есе – дуже різних за стилями, жанрами та змістом. Матеріали конкурсних робіт стосуються тематики збройного конфлікту Російської Федерації проти України та його наслідків, зокрема, для цивільного населення, викликів, пов'язаних із порушенням прав дитини, принципів і норм міжнародного гуманітарного права, інших складних ситуацій, у яких перебували й перебувають українські діти, їхні рідні та близькі, українське суспільство загалом.

У цій збірці ми представляємо вашій увазі роботи переможців та лауреатів Конкурсу, що висловлюють їхній погляд на ці важливі питання через призму творчості. Через есе, плакати та відео учні й учениці намагалися привернути увагу світової спільноти до подій в Україні, спонукати до роздумів та дій.

Ця збірка буде не лише джерелом інформації, але й кроком у напрямку свідомого розуміння норм міжнародного гуманітарного права, підтримки та захисту прав кожної людини.

Роботи, представлені в збірці, стануть у нагоді вчителям, методистам закладів післядипломної педагогічної освіти, усім, хто цікавиться баченням підлітками норм міжнародного гуманітарного права і прав людини.

ECE

У ЦЬОМУ РОЗДІЛІ ви можете ознайомитися з есе дітей, які визнані переможцями та лауреатами Конкурсу.

Що спільного в цих неймовірних творах?

Реальні історії дітей, які живуть в умовах війни, на власному досвіді проживають окупацію, зазнали втрати близьких та розлуки з друзями. Діти, які вимушено опинилися далеко від рідних домівок, щодня чують звуки сирени та ризикують втратити життя через обстріли.

Відчуття та спогади дітей про перший день повномасштабного вторгнення РФ в Україну. Неприхований страх за своє та своїх близьких життя, відчай від несправедливості через неефективні міжнародні механізми захисту.

Проте кожен твір пронизаний вірою у перемогу України, покарання воєнних злочинців і те, що людство зможе побороти зло та запобігти йому в майбутньому.

Діти пишуть історію свого життя, своєї країни, людства.

Глибина думок, почуттів та висновків дітей, які завчасно подорослішали, – вражає і заслуговує на повагу.

Ці твори хочеться перечитувати.

АКСАНА ФІЛІПШИНА, членкиня журі Конкурсу

✎ авторка: **КОБЧЕНКО ДІАНА**, учениця Куп'янського ліцею №1 Куп'янської міської ради Харківської області

🎓 **ДИПЛОМ I СТУПЕНЯ**

Есе «Вірю в майбутнє»

Часто думаю собі: що б я робила зараз, якби не було війни? Ходила б до великої й красивої школи, гуляла б із подружками, готувалась би до семінару з правознавства, зубрила англійську або ходила б із тітонькою й її маленьким сином на річку? Але історія не знає умовного часу – тільки минулий, який ніколи не повертається. То для чого ж тоді вчити ту історію? Перша світова, Друга світова... До чого тут ми? Таке далеке минуле, яке наче нас не стосується...

Якими трохи безглуздими й недоречними здавалися тости за святковим родинним столом з прабабусею та прадідусем: «Щоб жили ми багато й не було війни!» Доки ця війна не стала й на нашому порозі. Жахливий сон, із якого ніяк не прокинешся.

Наше містечко зовсім близько біля кордону з РФ. Через нього проходять зручні дороги та залізниця в усі кінці України. Не встигли ми й оговтатися від першого шоку, як уже 27 лютого навколо затріпотіли російські триколори, шляхами поповзли танки й важка техніка. Прийшли нові «хазяї-асвабадітелі».

Банки, аптеки, крамниці, звісно ж, позачинялися, деякі вже й пограбовані. Міський транспорт не їздить. Мешканці, хто як міг, особливо в кого було своє авто, почали правдами й неправдами вибиратися з міста. Але не у всіх була така можливість. Черга до перевізників сягала трьох тисяч людей і протягом кількох тижнів не зменшувалася.

А як же школа, навчання? Побігли до школи, а там частина вчителів уже виїхала.

Згадала урок правознавства про МГП – міжнародне гуманітарне право. Там говориться, що під час війни на захоплених територіях окупанти мають забезпечувати цивільне населення усім необхідним для життя – водою, їжею, медичним обслуговуванням та ліками. Проте у нас електрика й водопостачання були відключені. На перших порах воду ми збирали дощову (з ринв багатоповерхівок). Біля свердловини з водою – черга на кілометр; їжу варили на подвір'ях, світили свічками, за ліки віддавали останні гроші спекулянтам, які звідкись з'явилися.

Діти, за міжнародним гуманітарним правом, крім іншого, повинні мати доступ до освіти. І рашисти ревно взялися це виконувати. Але як! Школи перевели «на нові рейки». Директорку, яка відмовилася співпрацювати, забрали й посадили в підвал, де вона й просиділа, як ми потім дізналися, 45 днів у жахливих умовах. Дехто з учителів погодився працювати в школі при окупаційній владі (потрібно ж якось виживати, та й не кожен зможе отак усе покинути та виїхати). Тільки тепер уже треба вчити дітей любити не Україну, а Росію, її вождів, «великій і магучій». Найприкріше, що зрадниками стали майже всі викладачі історії.

Почали ходити на заняття й діти. Якщо хтось із тих, що залишився в місті, відмовлявся навчатися в школі за російською програмою, батьків попереджали про відповідальність, штрафували й навіть обіцяли позбавити батьківських прав та забрати дітей до інтернату.

Навесні 2022 року випускники школи отримали атестати російського зразка й пільги для вступу до провінційних російських вишів. Учителі їздили до Курська та Ярославля на курси перепідготовки, возили школярів відпочивати до Криму. Більшість із них повірили, що росія тут надовго й поспішили користуватися всіма наданими їм «благами». Чому так сталося? Як узгодити з МГП фізичний, інформаційний, психологічний тиск, створення умов для колабораціонізму (це як доведення до самогубства)?

Чи можна сподіватися в таких умовах на міжнародний суд, коли захопили організаторів мирного протесту й вони зникли назавжди, а інших розігнали димовими шашками та автоматними чергами? А серед них були й батьки з дітьми, студенти, наші нещодавні випускники...

Помічаю за собою, що часто подумки продовжую вести дискусії, як у нас було на уроках правознавства, вишукую плюси й мінуси різних явищ. Добре, що люди навчилися домовлятися, спільно виробляти закони й дотримуватися їх. Погано, що не всі визнають ці закони, особливо коли йдеться про міждержавні відносини. Непогано, що закони удосконалюються, а от дієвих механізмів їхнього впровадження, на жаль, немає.

Вірю, що закінчиться війна нашою перемогою, хоча й не так швидко, як хотілося б. Приїдемо додому. Як тепер ставитися до своїх подружок, що разом із батьками чи бабусями ходили на рашистські мітинги, виступали, давали інтерв'ю на телебаченні, носили ворожу символіку? Як ставитися до вчителів, які говорили правильні слова, навчали патріотизму, а самі стали колаборантами? Формально вони ніби користувалися міжнародним гуманітарним правом щодо цивільного населення під час війни, виживали, як могли. Так само й діти. А морально-етичні норми?

Наше містечко звільнили. Але воно продовжує перебувати в зоні бойових дій. Більшість колаборантів завчасно зникла. Дехто виїхав у великі міста, замаскувався під «наших», та ще й постраждалих, спокійненько собі працює або живе на допомогу ВПО. Найбільш відомим зрадникам висунули підозри заочно. Багатьох затриманих після співбесід у відповідних органах відпустили «за браком доказів». Я не кровожерна. Кожен може помилятися й чинити погано під тиском обставин. Але ж має бути різниця з тими, хто в тих самих тяжких обставинах зробив інакше, багато втратив, проте залишився вірним громадянином своєї держави, допомагав і допомагає ЗСУ, чим може, як, наприклад, мої рідні? Мені здається, що в таких випадках треба звертатися до такої форми, як осуд громади, громадськості. Були ж колись віче, народний суд (згадаймо твір Івана Франка «Захар Беркут»)!

Я ще остаточно не визначилася зі своєю майбутньою професією. Та здається, схиляюся до думки, що могла би стати гарною правознавицею, правозахисницею, юристкою. І працювати над удосконаленням законів, дієвими механізмами їхнього втілення.

Хай восторжествують мир, добро та справедливість!

👤 автор: **С. МАКСИМ**, учень Дніпровського ліцею №120 Дніпровської міської ради, перебуває на тимчасово окупованій території

🎓 диплом I ступеня

Есе «Тиха окупація»

Окупація... Хто б міг подумати, що у лютому, майже два роки тому, я дізнаюся, що означає це слово. По-справжньому, а не з розповідей прадіда, який сам під час Другої світової війни був малим та спостерігав, як степи Херсонщини палають. Тепер я як він...

Виявилося, що ворог, який прийшов на територію України зі зброєю в руках, порушує перше й основне право дитини – право на життя. Щохвилини мені та моїм друзям, що опинилися тут, в окупації, доводиться проживати жахливі моменти «неволі». Адже ніколи не знаєш, що спаде на думку «визволителям», коли до тебе завітають з перевіркою, і чи не відправлять тебе на «оздоровлення» кудись подалі від батьків. Це страшно, але ми дуже різко подорослішали. Ми тепер дорослі-діти.

Тут, у «тихій окупації», говорити про право на охорону здоров'я і безоплатну кваліфіковану медичну допомогу взагалі не доводиться, проте мені пощастило, що в мене найкращі мама та бабуся: вони завжди знають, як мене швидко поставити на ноги.

А ще в умовах окупації право на ім'я та громадянство також порушується. Людей примушують змінювати документи на російські під загрозою розправи (як мої батьки з цим справляються, я не знаю...). Звідусіль лунає постійна пропаганда про «великий-могучий», заборона здобувати українську освіту. Це все задля того, аби ми забули своє коріння, втратили свою українську самобутність, стали як вони. Але попри все – ми боремося! Я не хочу і не буду. Батьки мене навчили бути гідним. Я – УКРАЇНЕЦЬ!

У цілому більша частина прав дитини порушується саме агресором. Хочу вірити, що окупанти будуть покарані за те, що позбавили мене того щасливого, безпечного дитинства, яке я проживав на просторах своєї рідної землі, і колись, втомлені та нескорені, ми зможемо без страху називати себе українцями.

Слава Україні!

✎ автор: **СМОВСЬКИЙ МАКСИМ**, учень Остерського ліцею №2
Остерської міської ради

🎓 **ДИПЛОМ II СТУПЕНЯ**

Психологічне есе «Під прицілом»

*Життя – непередбачувана річ.
Часто все змінюється за хвилину*

Щастя... Яке воно? Особисто ви щасливі? Мабуть, кожен і кожна хоч раз у житті запитували себе про це. Та я відповім: щастя, як і все навколо нас, – поняття відносне: сьогодні ти ходиш до школи, бавишся, радієш життю, а завтра... Усе може змінити одна хвилинка, один день, і тоді ти точно знаєш, що ще вчора був щасливим.

Ранок. 7.00. 24 лютого 2022 року.

У мене, як завжди, перший урок, і я неймовірно хочу спати. У ліжечку ще ніжить-ся сестричка, а я їй по-доброму заздрю, бо в неї є час на сон, на гру, на відпочинок... Чую, як на кухні гримить тарілками матуся, до ванної пішов татко...

Ранок звичайний – розмірено-монотонний. Та раптом чую телефонний дзвінок. Мене він дивує та насторожує, бо нам так зрання ніхто ніколи не телефонує. Крізь сон прислухаюсь. Розумію, що татко когось слухає, але сам мовчить. Дивно, як для мого татка. А потім... А потім мамині сльози, татків надзвичайний відчай у очах. Я дізнався, що телефонував дідусь і шокував нас страшною новиною: війна. Це слово я, звісно, чув багато разів, найчастіше від моєї прабабці Галини, яка пережила війну. Вона втратила на ній татуса. Але сьогодні це слово залунало якимось по-особливому тривожно й боляче. Батьки мовчки ходили по кімнаті, намагаючись, мабуть, чітко спланувати хід своїх подальших дій. Але нічого не виходило. Погляди рідних людей говорили про безпорадність і тривогу.

Далі у мене й матусі були уроки онлайн, а думки... Вони літали десь осторонь від уроків, домашнього завдання, математичних виразів...

Війна... Яке страшне й не до кінця ще осмислене мною слово. Я боявся, чесно, уперше в житті так боявся, хвилювався як ніколи раніше. Хоча й розумів, що маю підтримувати рідних. Я бачив страх у очах батьків. Лише маленька Христинка ніжно посміхалася, бо ще нічого не розуміла.

Я мав надію: війна не може тривати довго, бо навколо цивілізований, раціональний і толерантний світ, тож нам допоможуть. Ми ж живемо у XXI столітті. Наївний був. Тепер знаю: коли б і де ти не жив, завжди є добро і зло. Зло, з яким так нелегко справлятися.

А далі все, як у кіно, – страшному та жахливому: ми з родиною сиділи у підвалі, чули вибухи, мерзли, голодували. Найбільше було шкода нашу малечу, Христинку. Їй щойно виповнився рік. Як ми далі з нею тут, у підвалі? Мама бігала на третій поверх, готувала нам їжу, приносила щось смачненьке. Я знав, що за 7 км військова частина, і всі ми тут теж під прицілом. Під прицілом тих нелюдів, що прагнуть нас загарбати.

З часом, коли думки та емоції трохи вгамувалися, ми повернулися до квартири, до більш-менш колишнього життя, хоча, звісно, воно вже ніколи не стане таким, як було.

Над нашими головами щоденно висить дамоклів меч: ми постійно живемо у стресі. Ми – діти...

А чи має так бути? Нещодавно я почав цікавитися правами, які мають люди під час війни. Саме так я дізнався про Міжнародне гуманітарне право – МГП, про його основні постулати. Довідався, що всі ми – жертви війни. Мене здивувало, що на війні теж є свої правила.

Ми живемо в цивілізованому світі, та не всі країни хочуть жити за міжнародними правилами.

Одна із заборон МГП виголошує: не можна нападати, знищувати цивільні об'єкти. І одразу згадую той пологовий будинок, який нещодавно знищили окупанти. Вважаю, що росія – країна-терорист. Адже вона не визнає жодних заборон, жодних правил. Та я пишаюся, що моя країна чітко виконує пункти Женевських договорів, зокрема про толерантне поводження з військовополоненими.

Насправді неймовірно важливо, щоб існували такі правила, які встановлює МГП, бо саме завдяки їм ми можемо і в найскладніші періоди життя вірити в диво.

На мою думку, Україна має сьогодні трьох китів, на яких покладає надію: це Бог, ЗСУ та МГП.

На жаль, війна назавжди травмувала всіх нас. Мене повністю змінила війна. Та хіба тільки мене?!

Вона без дозволу переформатувала свідомість українців...

Я змінився...

Ми змінились.

Та щось ці клятві рашисти все ж зробили. Вони об'єднали нас, наш народ, як ніколи.

Ми маємо надію, що правда переможе. Основний принцип Міжнародного гуманітарного права – це гуманність. Вірю, що саме завдяки цій гуманності, людяності цивілізованого світу та нашій згуртованості ми всі разом подолаємо ворога.

Ми відродимо душі, я знаю,

Буде Мир на українській землі,

Цього серцем дитячим бажаю

І в це вірю. Ми віримо всі!

✎ авторка: **Зобенько Даша**, учениця Вереміївської гімназії Іркліївської сільської ради Золотоніського району Черкаської області

🎓 **диплом III ступеня**

Есе «Мої друзі і я в умовах війни. Невигадані історії»

*У двадцять першій столітті, в Європі,
дружба між нами починається вдосвіта,
тоді коли й сирени повітряних тривог...
У двадцять першій столітті, в Європі, під час війни
дружба – це тримати своїх в обіймах думок...
Тримати, хоча б віртуально, за руку кожного з них,
бо що ж іще тобі залишається?
(рядочки із вірша Ірини Вікирчак «Дружба під час війни»)*

Я думаю, що потрібно бути відкритою й толерантною людиною, щоб мати щирі приятельські стосунки. Вважаю, що без дружнього ставлення спілкування між людьми не має цінності. Особисто у мене багато друзів, я товаришую з усіма. Може, я дорослішаю, а може завжди була такою.

Однією з моїх близьких подруг із раннього дитинства була однокласниця Катя К. Прізвища її не пишу з певних причин. Коли у початкових класах ми вперше зустрілися, – одразу зрозуміли одна одну. В нас багато спільного: ми обое гарно співаємо, з задоволенням відвідували вокальний та хореографічний гуртки в школі та місцевому Будинку культури, часто були артистками на нашій шкільній сцені. Жили ми теж поруч, тому багато часу проводили разом. Я завжди відчувала її підтримку і розумію, що наша дружба є справжнім скарбом. Недарма ж кажуть, що шкільна дружба найміцніша у житті.

Катя завжди була весела, товариська, активна і жвава. Якщо ти не знаєш, то ніколи й не здогадаєшся, що вона має важку хворобу – цукровий діабет – і не може ні дня обійтися без ін'єкцій інсуліну.

Власне, подруга моя не була, а є і зараз. Дякуючи Богу, вона жива. Просто ми давно вже не бачилися і невідомо коли побачимось ще... Нас роз'єднала ця клята війна!

Катя з мамою у 2020 році переїхали жити до Запорізької області. Ми навіть після їхнього переїзду продовжували спілкуватися через різні соціальні мережі, не здогадуючись, які випробування чекають попереду...

З лютого 2022 року і до сьогодні Катя з мамою перебувають в російській окупації. Знаю, що родина подруги за цей час багато переїжджала, змінила кілька місць проживання та шкіл. Я вже мовчу про стан здоров'я моєї Каті, яка пережила стільки стресів, маючи цукровий діабет! Де вони зараз живуть, я навіть не питаю, бо не хочу їм зашкодити.

Переглядаючи навчальні відео для школярів від Української Гельсінської спілки з прав людини, я більше дізналася про Міжнародне гуманітарне право (МГП), Женевські конвенції. І тепер я вже чітко розумію, що МГП захищає також і цивільних осіб під час окупації. Це серйозні міжнародні зобов'язання для багатьох держав, більшість країн їх виконує. І так має завжди бути в цивілізованому світі! Але чому ж у житті все не так, коли це стосується росії?

Моя подруга зараз навчається за російськими підручниками, програмами, спілкується вже не нашою державною українською мовою, а російською – окупаційною.

Зараз Каті 14 років, з яких 12 вона розмовляла рідною українською мовою. Проте все змінилося, коли розпочалося російське вторгнення в Україну. Акаунт подруги теж російський. Але вона мене дивом знайшла у мережі Інтернет! Ми дуже-дуже рідко списуємося, всього кілька слів: «Як ти?». Не про все можу її розпитати. Просто згадуємо дитинство, той час, коли гуляли, ходили до школи, обмінювалися відео у TikTok, могли просто бути разом, спілкуватися вільно.

Ми з батьками живемо у відносно тихому регіоні, – на Черкащині. Але це не означає, що війна не увірвалася в наше життя. Багато односельців, знайомих зараз воює, а мій хрещений тато Олександр Васильович Редька, наш мужній Герой, загинув на цій страшній війні. Він віддав найдорожче – своє життя. Його донька, Ангеліна, залишилася без батьківської любові й турботи у 9 років. Це так боляче! Я сумую за хрещеним і це розриває моє серце!!!

До нас у село з початку російської агресії приїхало дуже багато внутрішньо переміщених осіб (серед них багато дітей) із Харкова, Слов'янська, Бахмута, інших міст та селищ України, бо у нас тихіше, безпечніше. Односельці допомагають їм житлом, продуктами, одягом тощо. Але майже щодня і у нас лунають сигнали повітряної тривоги через постійні ракетні атаки росії.

Багато часу в школі ми з учителями проводимо не за партами, а в укриттях. Та особливо сумно, коли читаємо повідомлення про те, що мільйони українських дітей змушені постійно жити в таких умовах, спати в коридорах чи проводити ночі в холодних підвалах. Російські ракети руйнують школи, дитсадочки, музеї. Гинуть наші люди.

Сумно усвідомлювати, що і я, і мої однокласники, однолітки, друзі – всі ми є дітьми війни! Навіть нещодавно сталася ситуація, коли ми, учні 5-9 класів, у яскравих карнавальних костюмах за кілька хвилин до початку новорічного свята змушені були спускатися до укриття і чекати сигналу «відбій повітряної тривоги». Я з болем дивилася на нас, дітей: на юних ельфів, гномів, щедрівників, сніжинок, зайчиків та лисичок, і думала про те, як же всі ми, мирні жителі, вдячні нашим захисникам і чекаємо нашої Перемоги! Тільки дякуючи нашим безстрашним ЗСУ наше новорічне свято відбулося!

Але буває і так, що життя у ці воєнні часи інколи дарує приємні сюрпризи та нові знайомства.

З лютого 2022 року і дотепер росія, порушуючи Женевські конвенції та норми Міжнародного гуманітарного права, здійснює обстріли мирних населених пунктів та їх жителів, зокрема, міста Києва. Саме тому в березні 2022 року родина Святослава Куліковського була змушена покинути рідний дім. Вони з мамою вирішили тікати десь подалі від війни і обрали наше село, хоч не мали тут нічого і нікого з рідних. Мої батьки дізналися про це і запропонували їм жити у будинку нашої покійної бабусі.

Було приємно зустріти нового приятеля. Виявилось, що Святослав теж, як і я, навчався тоді у 6 класі. Так ми стали однокласниками, здружилися. Разом із мого компа заходили на онлайн-уроки, виконували домашні завдання. Спочатку я ділилася з ним своїми підручниками, доки сім'я Святослава не вирішила технічні питання з підключення мережі Інтернет.

Майже до кінця 2021/2022 навчального року Святослав навчався у нашій школі, він також був активним у всіх громадських справах: ми готували на Великдень малянки, смаколики для наших воїнів ЗСУ, долучалися до шкільного флешмобу тощо.

Потім Свят повернувся до Києва... Але ми так здружилися і між собою, і між сім'ями, що дружимо дотепер! Вони часто приїздять до нас у гості. Як на минулих, так і на цих зимових канікулах Святослав з мамою гостювали в нас. Було радісно і гарно проводити час разом!

На мою думку, справжній друг – це та людина, яка буде поруч з тобою в складну мить. Я дуже ціную наші взаємини і завжди стараюсь допомогти моїм друзям Каті та Святославу. Допомагаю, чим і як можу: підтримати, вислухати, поговорити.

Сьогодні я подумала про те, що важко довго не бачитися зі своїми друзями. Але як важливо мати впевненість, що твої друзі, хоч і далеко від тебе, проте справді у безпеці, та їхні права ніхто не порушує!

Отже, на багатьох прикладах із життя та історіях моїх друзів я пересвідчилася, що росія порушила усі норми Женевських конвенцій. Врешті я зрозуміла: все те, що сталося з моєю подругою Катєю, з моїм новим другом Святославом і з нами усіма – це порушення Женевських конвенцій та воєнні злочини, за які рано чи пізно росія нестиме відповідальність у Гаазі. Бо хіба можливо таке, щоб у XXI столітті, в центрі Європи права людини та дитини так зухвало й безкарно порушувалися?

Я мрію про те, щоб якнайшвидше закінчилася ця війна і знову всі жили у мирній Україні. Щоб наші права були непорушними, а основою спілкування між усіма державами були норми Міжнародного гуманітарного права.

Я мрію, що всі ми втрьох зустрінемося колись у нашому чарівному селі, разом підемо до річки. А дитячі мрії повинні обов'язково збуватися, правда ж?

👤 автор: **МАТВІЄНКО КИРИЛО**, учень Комунальної установи
«Комишуваський ліцей» Попаснянської міської
територіальної громади Луганської області

🎓 **ДИПЛОМ III СТУПЕНЯ**

Есе «Війна в Україні і права дитини»

У житті будь-якої держави, суспільства і кожної людини окремо важливу роль відіграє таке явище, як право. Воно виступає в ролі регулятора суспільних відносин та захищає громадян і держави.

Я – молодий юнак, вимушений переселенець з Донбасу, безхатко. Війна дихала моїй родині в спину, вона й зараз дивиться на мене зі сторінок та екранів ЗМІ. Моя мала Батьківщина, Луганщина, окупована.

Щодня я замислююсь, якою мірою реалізуються мої права?

Основними міжнародними документами, де закріплені мої права, є Конвенція ООН про права дитини та Декларація прав дитини.

Конвенцію ООН про права дитини було прийнято 20 листопада 1989 року. Її ще називають «Світовою Конституцією прав дитини».

Україна – правова держава, яка завжди дбає про добробут своїх громадян. Конвенцію ООН про права дитини ратифіковано постановою Верховної Ради України від 27 лютого 1991 року №789-XII, і відтоді в нашій країні її норми стали складовою національного законодавства.

У Конвенції зазначено, що права, передбачені в цьому документі, стосуються кожної дитини незалежно від її кольору шкіри, від раси, від матеріальних благ, релігії, освіти, мови, стану здоров'я, статі ...

Перегортаю сторінки Конвенції ООН про права дитини, хочу зрозуміти, яка стаття найважливіша, коли в країні йде війна. Упевнений – стаття 6, в якій ідеться, що кожна дитина має невід'ємне право на життя.

Життя... Що воно таке?.. Таке маленьке слово, лише п'ять літер, а скільки в ньому сенсу.

Раніше я не задумувався взагалі над цим питанням. Насолоджувався безтурботним і щасливим дитинством, зростав у звичайній родині: тато працював у МНС, мама працювала вчителькою біології. Жив у рідному селищі Комишуваха, навчався в школі, мав свої захоплення, мрії, шкільних друзів – це було справжнє життя – життя, гарантоване Конституцією України – Основним Законом держави. Я навіть не задумувався над можливістю припинення біологічного існування людей навколо себе. Молодість оптимістична, в старість для себе не віримо, що там вже казати про смерть.

І ось в один момент – все... Ранок 24 лютого 2022 року.

Війна, вибухи, сльози, страх, біль, боротьба за виживання – синоніми до слова «життя» усіх людей України.

Порушено найголовніше право кожного – це право на життя.

У XXI столітті в центрі Європи моє право на життя порушила країна-агресор. Я міг загинути під час обстрілів від куль та снарядів, мене могло завалити уламками будинку, міг померти від хвороби, бо доступ до ліків та лікарів був обмежений. Я вже не говорю про можливість потрапити під обстріл снарядами з білим фосфором, забороненим для використання. А скільки дітей втратили життя та здоров'я, тому що прийняли невірні рішення, перебуваючи в стані стресу через бойові дії.

Я і мої однолітки – не комбатанти, не учасники бойових дій. Міжнародне гуманітарне право вимагає від воюючих сторін максимальних зусиль для запобігання втрат серед мирного населення.

Мені 16, а я вже знаю, як виглядає війна. Не з підручника, не з кінофільмів, а з щоденних фронткових повідомлень, із побаченого в рідному селищі та на шляху до Дніпропетровщини.

Я знаю багато випадків, коли гинули мирні люди, навіть не в результаті випадковостей. Маріупольський драмтеатр з написом великими літерами «Діти» – розбомблений росіянами. Правда, дуже вражаючий приклад?

Я впевнений, що з роками буде зібрана інформація про вбивства, скоєні росіянами, будуть розкриті всі злочини та покарані всі злочинці. Світ засудив російську армію, яка зробила кримінальні злочини своїх вояків інструментом вирішення військових задач та насадження окупаційного режиму.

«Війна в Україні, як і всі війни, є кризою захисту дітей і прав дитини», – наголосив заступник виконавчого директора Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ).

Країна-агресор не визнає жодних норм Міжнародного гуманітарного права, порушує всі закони і звичаї війни. На окупованих територіях фактично втратили чинність статті 28-31 Конвенції ООН про права дитини, які закріплюють право дітей на освіту, право розмовляти рідною мовою, захоплюватися рідною культурою.

Я маю право на життя?! Його відбирають рашисти, ворожі кулі та уламки ракет, які зупинили життя сотень українських дітей.

Згідно офіційних статистичних даних державної інформаційної платформи «Діти війни», станом на червень 2023 року під час повномасштабного вторгнення загинуло 485 дітей, 992 дитини отримали поранення, 393 – вважаються зниклими безвісти.

Близько 19,5 тисяч випадків депортації дітей із України в росію. Порушено статті 7 та 8 Конвенції ООН про права дитини, чим відібрано право набуття громадянства рідної країни, право знати своїх батьків, право на їхнє піклування.

«Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя», – записано в статті 6 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права. Ця ж думка є провідною і в Загальній декларації прав людини, і в Конституції України.

Проте під час війни порушуються права дитини: право на життя, право бути із сім'єю і громадою, право на здоров'я, право на розвиток особистості, а також право на турботу і захист.

Порушені права дітей мають бути відновлені та захищені за допомогою національних і міжнародних інституцій.

Ми прагнемо Миру та Перемоги, для того, щоб жити щасливо та скористатись своїми правами у повному обсязі.

✎ авторка: **ВІРЬОВКА ВАРВАРА**, учениця Дніпровського ліцею №120
Дніпровської міської ради

🎓 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

Есе «Права людини та права дитини під час воєнного стану»

Кінець зими 2022 року. Четвер. Мав бути звичайний робочий день, але цього не сталося. Україна прокинулася від вибухів і звуку сирен. Уся країна, затамувавши подих, читала одне й те саме повідомлення: «24 лютого 2022 року у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації проти України Указом Президента України № 64/2022 введено воєнний стан».

24 лютого 2022 року – момент, коли обов'язки стали важливіші за права. Але ні, я не засуджую свою країну за правила під час воєнного стану. Тепер нам дійсно необхідно захищатися: обмеження стали нормою. Але чому до цього довели? Чому це продовжується другий рік?

Ми постійно чуємо про «цивілізований світ», у якому створено багато організацій для захисту прав людей, збереження миру, екології, але чи дійсно вони мають достатній вплив?

Наприклад, Рада Безпеки ООН – постійно діючий орган ООН, який відповідає за підтримку міжнародного миру та безпеки. Мир і безпеку він не забезпечує, але це навіть не найгірше. Росія – країна-терорист, яка досі є одним із постійних членів Радбезу ООН. Отже, цей орган не тільки не забезпечує мир та безпеку, а ще й надає право голосу країнам, які порушують усі ідеї та принципи Ради Безпеки ООН.

Також хочу навести в приклад Раду Європи – міжнародну організацію, мета якої – досягнення єдності між її членами, сприяння їх економічному та соціальному розвитку, а також захист та просування своїх ідеалів. Одним із пріоритетів є гарантія прав і свобод людини, але в Україні вже другий рік війна. Виходить, що усе ж таки захист, мир і розвиток – не пріоритет?

Я вважаю, що ці організації повинні забезпечувати придушення війни якнайшвидше, за потреби, із застосуванням сили, а не тільки перемовин. Воєнний стан повністю виключає можливість захисту прав людини та розвитку. Під час воєнного стану в Україні можуть обмежуватися базові потреби, як-от: право на освіту, недоторканність житла, право на працю, свобода пересування та право розпоряджатися своїм майном. Зникає демократія, якої так прагнуть більшість країн світу: обмеження свободи слова, не проводяться вибори, заборонені мітинги та демонстрації. Усі перелічені обмеження під час війни дозволені законом, це прописано в Законі України «Про правовий режим воєнного стану».

Отже, хочу сказати, що організації із захисту прав людини й забезпечення миру та безпеки вже, на жаль, не виконують своїх обов'язків. Я вважаю необхідним створення організацій, які дійсно зможуть придушувати воєнну агресію в короткі терміни.

Війна неприпустима в цивілізованому світі. Воєнний стан заперечує розвиток і захист прав людини. Люди – пріоритет. Закликаю до небайдужості. Просіть та надавайте допомогу, вимагайте захисту своїх прав і свобод, вимагайте від влади припинення війни. Не мовчімо – і нас обов'язково почують.

✎ авторка: **ГЕРАСИМ ЄЛИЗАВЕТА**, учениця Чернівецької гімназії №17
Чернівецької міської ради

🎖 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

Есе «Я маю право на ...Життя ...»

Як відомо, у житті не буває нічого випадкового. Певно, не випадковою була поява мене на Божий світ у зимовий, холодний день. Я народилась, бо мала право на життя. Уперше в житті глянувши на світ, я наробила гучного крику на весь невеличкий пологовий будинок. Мама щасливо зітхнула, а тато плакав від щастя, коли я вперше йому всміхнулася.

Мамина любов, ласка, тепло й могутній оберіг – бабусині молитви – допомагали мені рости, зіп'ястися на ніжки, пізнати світ.

Першою школою життя для мене був дитсадок. Це перший крок у незнайомий світ колективного буття. Перші мої знання із дитсадка – не можна жити без друга, подружки, потрібно любити життя. «Твори добро, бо ти – людина», – часто мені говорила бабуся словами легендарного Василя Симоненка. І сьогодні я переконалася, що дружба належить до вічних цінностей...

ПРАВО НА НАВЧАННЯ.

Пам'ятаю день, коли мама сповістила, що я вже велика, адже маю шість років. Пора йти до школи. З двома великими бантами на голові, з букетом у руках прямуємо до школи. А там гамірно, грає музика, людей багато... Під звуки мелодії, під вишитими крилами рушників повела нас учителька в країну, де розквітає слово, де виграє барвами веселки рідна мова. Туди, де в наші душі кинуть зернятка знань, які обов'язково проростуть.

Я маю щастя навчатись у дружньому учнівському колективі, де всі поважають і підтримують одне одного.

ПРАВО НА ВЛАСНУ ДУМКУ.

Життя перегортає сторінку за сторінкою. У школі я дізналася про війну, терор, голод, репресії, Голокост. Відчай закрався в мою душу після прочитання книги Уласа Самчука «Марія». Я хочу вирватися з тенет своїх думок, затуляю вуха, щоб не чути стогону голодних матерів і не бачити приречених на смерть дітей. З прочитаного я розумію, якою ціною ми написали свою історію. Потім мені до рук потрапляє графічний роман «Сліпа корова зі смертю» (спогади з дитинства чернівчан, які пережили Голокост). Боляче, невимовно боляче... З глибини душі виривається крик, він летить у серце. «Але ж ми маємо право...», – думка вирвалася, і на очах з'явилися сльози.

ПРАВО НА ЖИТТЯ.

У шкільному вирі я незчулася, як стала дорослою... «... А світ онімів від зла... І діти раптом стали дорослі, – до нас увірвалась війна...»

Під звуки повітряної тривоги, щоб хоч якось опанувати емоції і заспокоїтись, поринаю в теплі спомини дитячих літ, розмаїті переживання і враження дитинства. Виринають картини: я чекаю маму додому з роботи. Гортаю «Карту тривоги» і згадую молитву бабусі. Тремтячими руками переглядаю відео, що випадково потрапило на очі: авіабомби летять на пологовий будинок, а в укритті народжується нове життя, яке сповіщає гучним криком, так як і я колись, на весь світ: «Я МАЮ ПРАВО НА ЖИТТЯ!!!» Бо «Хто з мечем до нас прийде, той від меча загине» (Біблія).

Спостерігаю за сонцем. Воно ховається за високі дерева, усе навколо огортає тиша, бо, втомившись від гулу ракет, день пускає на землю вечір у зорянім намисті, ніби вказуючи шлях до боротьби, до єднання, до перемоги.

Ми були, є і будемо. Бо ми маємо право на життя!

Пригадалася світлина з просторів інтернету: передня лінія, поле, а на ньому – довгі ряди солдатів у військовому спорядженні. На солдатах – каски. На одній з них вмовився птах – білий голуб. Ця священна птаха є символом миру, спокою, благополуччя у 2024 році. Я вірю, що закінчиться війна, що над моєю головою буде мирне небо. Я мрію про той день, коли нам не потрібно буде змагатися за місце під сонцем у кровопролитних війнах, де ми втрачали б не тільки своїх рідних, а і власне обличчя нації. Без історії немає майбутнього. Але й без віри в майбутнє не побудуєш сьогодення.

Війна змінила нас... Важкі часи боротьби пробудили національну свідомість, ми згуртувалися в боротьбі за перемогу. Французький драматург Жорж Ротру казав: «Хто бажає перемогти, той уже близький до перемоги». А тому кожному українцеві потрібно пам'ятати, що за ним стоїть духовне надбання наших предків козацького роду. Пам'ятаймо про це.

Я вдячна батькам, воїнам, рідній землі: без них не було б і мене.

Час змінює все, що оточує нас. Та серед багатьох незмінних величин є одна найважливіша: життя!

Я маю право на життя.

✎ авторка: **КОСТИРКО КАТЕРИНА**, учениця Новопетрівського ліцею
Петрівської сільської ради Київської області

🎖 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

Есе «Навчання в ліцеї без ліцею або Як нас позбавляють права на освіту»

Коли українці навчилися жити й працювати в умовах пандемії, в нашу країну прийшов ворог. 23 лютого 2022 року учні нашої школи виконували домашні завдання, готувалися до захисту наукових робіт у Малій академії наук, планували наступний шкільний день. Проте вже о 4 ранку всі прокинулися від сильних вибухів. Територія Петрівської громади стала ареною бойових дій. Адже окупанти намагалися прорватися до Києва, і саме наше село, Нові Петрівці, стало захистом для столиці. Неподалік гуркотили ворожі танки, над дахами цілодобово літали російські вертольоти, у сусідніх селах уже катували людей. Більшість жінок та дітей, на щастя, виїхали за межі України. Навчання припинилося...

Звичайно, після деокупації Київщини повернулися і наші громадяни. Проте небезпека не зникла, через що ми, учні Новопетрівського ліцею, вже другий рік поспіль навчаємося в ліцеї без ліцею. На відстані готуємося до учнівських олімпіад, на відстані захищаємо науково-дослідницькі роботи, беремо участь у конкурсах, фестивалях.

Наша школа завжди лідирувала за кількістю відмінників, призерів, переможців змагань. Ми, активна й ініціативна молодь, зараз живемо, ніби птахи в клітці. На жаль, у закладі немає укриття, а тому вільно збиратися заборонено. Вчителі намагаються якісно проводити уроки онлайн, але ніщо не замінить дітям радість живого спілкування. Розумію, вчителі не можуть ризикувати життям та здоров'ям своїх вихованців, оскільки сигнал повітряної тривоги може пролунати будь-коли.

Територіальна близькість до столиці, на яку постійно летять ракети й БПЛА різного типу, є дуже небезпечною. Пам'ятаю, як минулого літа, у червні, ми з вчителькою української мови зустрілися у школі, вона мені радила книги на літо для підготовки до цьогорічного НМТ. Ми сиділи в нашому просторому світлому класі із вікнами на схід, ми чули звук тривоги, а потім ...звук ракети... Вона була так близько! Олена Сергіївна схопила мене за руку й потягла вниз, на підлогу. Ми доповзли до коридору, де сховалися між двох стін – і почули вибух... Тоді стався приліт у сусідньому селі, у Старих Петрівцях, за 6 км від нашої школи. Руки Олени Сергіївни були холодні й тремтіли. Я розуміла, що вона злякалася більше, ніж я, бо поряд із нею дитина. Це був важкий день, який досі пам'ятаю до секунди...

Росіяни відібрали в багатьох українських дітей можливість відвідувати рідну школу. На сайті [Saveschools](https://www.saveschools.org/) я знайшла інформацію, що майже 3,5 тисяч шкіл пошкоджені через бомбардування та обстріли, 365 – зруйновані повністю. Це не про-

сто зруйновані стіни, тут була своя історія, тут відбувалися найцікавіші пригоди. І в одну мить це все зруйновано.

Восени 2022 року до нашого класу прийшов новий учень – Юра. Він із родини внутрішньо переміщених осіб, сам родом із Маріуполя. Завжди мовчазний, але ми ніколи й не розпитували його багато. Одного разу, коли наша однокласниця перейшла в іншу школу, де була можливість навчатися офлайн, вона промовила: «Я хочу вчитися у своїх вчителів». І тут Юра заплакав: «Я теж хочу вчитися у своїх вчителів і у своїй школі в Маріуполі, але вона розбомблена. А улюблена вчителька загинула, у її дім влучила авіабомба». Я слухала цю щемливу історію і розуміла: не хочу, щоб так сталося з моїми улюбленими педагогами. Хай ми вчимося дистанційно, але всі живі.

Кожен і кожна з нас щиро вірить у перемогу, та війна може тривати ще не один рік. Право на життя, на навчання, на дозвілля – центральні для демократичних країн, а в нас їх по-насильницьки відняли росіяни.

Ми хочемо почуватися захищеними й здобувати необхідні знання та життєві вміння. Натомість ми отримуємо знання про міни, про ракети, про бомбосховища й розвиваємо навички реагувати на повітряні тривоги, ховатися від ракетних атак. Хіба такою має бути історія людства в XXI столітті?

✎ автор: **Кулібаба Олександр**, учень Синельниківського ліцею №4
Синельниківської міської ради Дніпропетровської області

🎖 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

Есе «Права людини та права дитини під час війни»

Війна... Війна ніколи не змінюється.

Колись, у 1945 році, мій прадід служив у армії й думав, чи зможе він колись повернутися додому до своєї дружини й сина, котрого він ні разу не бачив. Він вважав, що зробив усе заради того, щоб майбутні покоління ніколи не бачили це спотворене обличчя війни. Але, на жаль, він не зміг зрозуміти того, що неможливо зупинити війни назавжди.

Люди воювали всю свою історію, і будуть далі вбивати одне одного через території, ресурси, різність політичних переконань та культур. Це ніби ходити по замкнутому колу, що складається з болю, вбивств та насилля. Ти й сам розумієш, що не існує ніяких способів розірвати це коло людських страждань. Адже для цього потрібно, щоб зникли абсолютно всі люди. І від цього ти відчуваєш усю свою безпорадність. Це ніби ходити по тонкому льоду. Спочатку здається, що під ногами в тебе твердий та товстий лід, ти зможеш пройти весь шлях, не впавши. З кожним кроком до тебе доходить розуміння того, що лід усе тоншає й тоншає, і кожен крок наближає тебе до тартару людських страждань. Ти не можеш зупинитись і почекати, щоб лід став міцнішим, або знайти якийсь інший шлях. Просто не можеш. Тебе підштовхує час. Час стирає з пам'яті людства жахи війни. Люди забувають всі страждання, пережиті їхніми предками, забувають всі зусилля, докладені для того, щоб більше ніколи не повертатися до хаосу та війн.

Найогидніше у війнах те, що вмирають ні в чому невинні люди. Це можуть бути твої друзі, рідні або маленький хлопчик з квартири навпроти. Артилерійському снарядові однаково на твій вік, статус, расу та релігійні переконання. Війна забирає в нас наші права та життя. У вирі воєнних подій людські життя стають лише розміною монетою. Досить легко забути просту істину, що немає у світі нічого ціннішого, ніж людське життя. Задля того, щоб під час воєнних дій контролювати дотримання захисту прав та свобод людей, а особливо дітей, існують міжнародні механізми захисту прав людини.

Одним з інструментів механізмів захисту прав людини є міжнародне гуманітарне право. МГП – це окрема галузь міжнародного публічного права, яка застосовується під час збройних конфліктів із метою обмеження засобів та методів ведення воєнних дій. Слід сказати, що крім загального захисту цивільного населення, діти є окремою категорією, котра потребує особливого захисту від загроз і небезпек війни.

Загалом, основою для захисту дітей у разі збройного конфлікту є наступні міжнародно-правові акти: Конвенція ООН про права дитини, Женевські конвенції про захист жертв війни, Римський статут Міжнародного кримінального суду.

Воєнні дії позбавили дитинства величезну кількість дітей по всьому світу. І саме зараз у нашій країні йде кривава війна, що руйнує долі та життя величезної кількості дорослих та дітей. Унаслідок воєнної агресії з боку Російської Федерації було вбито та покалічено, як фізично так і психологічно, величезну кількість дітей. Міжнародне гуманітарне право, як і Резолюція Ради Безпеки ООН, визначили, що РФ допустила близько шести серйозних порушень проти дітей під час збройних конфліктів, а саме: вербування і використання дітей, викрадення дітей, напади на школи, лікарні, вбивства та каліцтва дітей, відмова в доступі до гуманітарної допомоги та сексуальне насильство проти дітей.

Підсумовуючи, я хотів би сказати, що попри існування численних міжнародно-правових норм, що діють в умовах збройного конфлікту, права мільйонів дітей та дорослих у всьому світі досі порушуються.

Ми можемо поступово виправляти цю ситуацію, впроваджуючи нові міжнародні правові резолюції та слідкуючи за дотримання наявних. Усі держави зобов'язані покласти край цій ситуації. Слід розвивати національне законодавство, адже воно є важливою частиною правової системи, покликаної захистити дітей у зонах конфлікту.

Ми не в змозі назавжди зупинити війни, але в наших силах усіма можливими засобами намагатися зменшити кількість людських жертв та забезпечити дотримання їхніх прав під час воєнних конфліктів.

✎ авторка: **ЧАЛЕНКО МАРІЯ**, учениця Комунальної установи «Сумська загальноосвітня школа I-III ступенів»

🏆 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

Есе «Війна – слово, що несе біль і страх»

На мою думку, права людини під час війни гостро порушуються, в особливості це стосується дітей. Життя – найцінніше, що в нас є. Чи коштує війна смерті невинних?

Війна – слово, що несе в собі біль, страх, спустошення та відчуття самотності. Її породжує безмежна людська жорстокість, якій байдуже на норми та права. Найперше в нас відбирають право на спокійне життя, у якому ми впевнені, що прокинемося завтра вранці.

На сьогодні мільйони дітей позбавлені дитинства. Тяжкий досвід, у якому топить їх війна, вони будуть нести із собою все життя. Діти – здавалося б, утілення безтурботності, уже у своєму віці чітко знають, що робити під час обстрілів, як надати першу медичну допомогу, де розташовані бомбосховища, що необхідно мати з собою, щоб вижити. Загалом війна відбирає в них віру в майбутнє, бажання бути кимось. «Під час війни порушуються всі права дитини: право на життя, право бути із сім'єю і громадою, право на здоров'я, право на розвиток особистості, а також право на турботу й захист», – зазначається у звіті ООН 1996 року «Вплив збройного конфлікту на дітей».

Резолюція Ради Безпеки ООН 1261 (1999) визначає шість серйозних порушень проти дітей під час збройних конфліктів: 1) вербування і використання дітей; 2) вбивства та калічення дітей; 3) сексуальне насильство проти дітей; 4) напади на навчальні заклади, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними; 5) викрадення дітей; 6) відмова в доступі дітей до гуманітарної допомоги.

Які ж права дитини порушуються наразі? Я можу з упевненістю сказати, що військовослужбовці Росії вчиняють на території України щонайменше п'ять видів порушень: вбивства та калічення дітей; зґвалтування та інші форми сексуального насилля; напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними; насильницьке вивезення дітей за межі України та відмова в доступі дітей до гуманітарної допомоги. Це не пусті слова, а реалії сьогодення. 24 лютого родина 56-річних Анни та Олега Федьків, їхня невістка Ірина Федько та двоє онуків, Софія й Іван, намагалася евакуюватися із села Веселе Херсонської області, яке захопили підрозділи ЗС РФ, до міста Нова Каховка. Уже на виїзді із села Веселе цивільний автомобіль з родиною був розстріляний підрозділами ЗС РФ зі стрілецької зброї. Уся родина, включно із шестилітньою дівчинкою та півторамісячним хлопчиком, загинула.

25 лютого підрозділи ЗС РФ реактивними системами залпового вогню «Град» та «Ураган» обстріляли цивільні об'єкти міста Охтирка (Сумська область), зокрема й дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) «Сонечко». Внаслідок обстрілу на місці загинуло три особи, а 17, у тому числі троє дітей, отримали поранення різного ступеня тяжкості. Двоє поранених, зокрема, одна дитина, померли того ж дня в лікарні. Ще одна дитина, семирічна Аліса, померла наступного дня. Лікарні та лікувальні заклади постійно потерпають від нападів з боку російських військ. Агресор не зупиняється ні перед дитячим відділенням, ні перед пологовим будинком.

Так, 9 березня підрозділи ЗС РФ завдали авіаційного удару по дитячій лікарні та пологовому будинку в Маріуполі, унаслідок якого три особи, зокрема одна дівчина, загинули, 17 осіб отримали поранення різного ступеня тяжкості. Приміщення лікарні, дитяче й терапевтичне відділення були знищені.

19 березня російські окупаційні війська незаконно вивезли на територію Російської Федерації 2389 дітей, які знаходилися в тимчасово окупованих районах Донецької та Луганської областей. Маріуполь разом із Тростянцем, Волновахою, Бучею, Ірпенем стали свідками вчинення російськими військами ще одного серйозного порушення – відмови в доступі до гуманітарної допомоги. Жахливим підтвердженням зазначеного стала смерть від зневоднення шестирічної дівчинки Тані в Маріуполі 8 березня. Це лише одиничні приклади. Щоб розписати всі злочини РФ, не вистачило б і десятих томів.

Отже, війна – найантигуманніше явище, яке бачило людство. Вона порушує всі усталені права людини. Та не слід забувати, що нічого не минає безкарно. За кожне вбивство, за кожен акт терору та ґвалту неодмінно буде помста. Усе в цьому світі повертається – це лише питання часу.

✎ автор: **ЯРЕМА ІГОР**, курсант Військового ліцею Національної академії
сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного

🏆 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

Есе «Права людини та права дитини в умовах війни»

Темно-сині хмари надвечір огортають мою оселю, ніби захищають від зла. Самотні вулички, мов промінь ранкового сонця, заманюють мене пройтися ними й поговорити. Прогулятися парком, відвідати вишукані місця, які подарувала нам природа: ліси, степи, гаї й луки. Особливо тоді, коли вас оточують ваші близькі.

Ще сьогодні в обід, ігноруючи все, я мріяв про прийдешнє тренування, скучав за навчанням, радів тому, що в мене є, й сумував за тим, чого не маю.

Зранку прийшла новина – і мій внутрішній світ перевернувся. Важко передати той стан, у якому перебував я тоді, але в той момент думав лише про одне: «Мій внутрішній світ зазнав болю, вони обмежили мене в можливості успішного розвитку, який я бачив у своїх мріях, того жаданого розвитку, який би зробив мене сильнішим, навчив долати перешкоди на власній дорозі життя». Я мусив продовжувати життя по-іншому.

Якщо хочеш змінити світ, потрібно починати з себе, а думки про перемогу – це вже невеликий розвиток. Розділ 2, стаття 23 Конституції України наділяє нас правом на вільний розвиток, але кожен користується ним по-різному.

З усмішкою споглядаю на відомих акторів, спортсменів і загалом на всіх, кому не ліньки: оченята маленькі уже з того часу будують свої мрії; уявляють своє життя поруч з відомими, мріючи, що вони залишать і свій слід в історії.

Розвиток для дитини – це, мабуть, щось таке неперевершене, це емоції від якоїсь події, що після невеликої паузи розгортається у відображення власного світогляду.

Розвиток для дорослої й зрілої людини – це спосіб привернути до себе увагу, або спосіб відокремитись і займатись у залі в тиші. Чи прагнете ви розвиватись? На мою думку, кожна людина має якісь цілі й наміри. Ми так думали, поки не відчули гуркіт сирен, потрясіння землі й не побачили темну леді з косою, яка тишком-нишком без дозволу завітає до осель.

«Мою мрію забрали!», «Я хотів стати футболістом!», «Я її любив!»

Нехай цей чарівний спів тих дітей, які були обмежені у власному розвитку, несе на собі вітер м'якенький, який пестить своїм подихом наші голівоньки, передасть надію на щасливе майбуття, до неба, там, де жити з тягарем не треба.

Отже, розвиток уособлює в собі дух незламності, жагу до майбутнього, поклик серця або чарівної руки леді. На мою думку, розвиватись може і має право кожен громадянин України, хіба що ледащо не може. Деякі особи були обмежені у цих можливостях через певних суб'єктів, але після нашої перемоги обмеження будуть лише спогадами.

✎ авторка: **ЯРОВА КАТЕРИНА**, учениця Комунального закладу «Гімназія №12» Кам'янської міської ради, вихованка Комунального закладу «Будинок творчості дітей та юнацтва»

🏆 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

Есе «Захистіть моє дитинство»

В усіх світових релігіях, у священних книгах людства першим законом є заповідь «Не убий». З давніх-давен люди відстоювали право кожного на життя, незалежно від расової та національної приналежності, вікових критеріїв, різноманітних віросповідань.

Після Другої світової війни, яка забрала життя мільйонів, і, здавалося, мала б навчити робити висновки з кривавої історії, Асамблеєю ООН у 1948 році був прийнятий документ під назвою «Загальна декларація про права людини», де чітко першим пунктом знову ж таки йде «Право людини на життя». Але, як показав час, людство знов і знов повторює свої помилки – війни не припиняються. Тож і право на життя, коли точаться бої, стало досить розмитим поняттям.

В умовах кривавих конфліктів страждає не тільки військове, а й цивільне населення, серед яких і найбезвинніша категорія – діти. Розуміючи це, правозахисники по всьому світу стали активно створювати нові закони, які б захищали цивільне населення. І, хоч як не абсурдно це звучить, з'явилися так звані гуманні правила ведення війни.

В умовах сучасного світу стало діяти Міжнародне гуманітарне право (МГП) – це галузь міжнародного публічного права, яке застосовують під час збройних конфліктів з метою обмеження засобів та методів ведення воєнних дій. Це право закріплене в Женевських конвенціях про захист жертв війни в 1949 році й Додаткових протоколах до них 1977 р., резолюціях Генеральної Асамблеї ООН. Воно має захищати під час воєнних дій права цивільних осіб, медичного персоналу й духовенства, поранених і військовополонених.

На території України точиться війна. Я стала свідком того, як Росія, порушуючи МГП, знищує мирні міста і села, застосовує заборонені боєприпаси, незважаючи на загибель цивільного населення, на смерті дітей.

Учора знову обстріляли міста України. У сусідньому місті Дніпро були прильоти й влучання. Зруйновано Торговий центр і пологовий будинок. Жертвами стали цивільні люди, які спокійно йшли собі повз ці будівлі. Дніпро вже не вперше страждає від російських обстрілів. Я не забуду оту дніпровську багатоповерхівку, де загинули десятки мирних жителів. Пологовий будинок розбомбили, але дивом врятувалися жінки та діти, які вчасно евакуювалися у підвал.

З ким воює Росія? З жінками й дітьми? Про яке Міжнародне гуманітарне право можна говорити сьогодні?

Я вже втратила рахунок кількості вбитих в Україні дітей. Я, як дитина, найбільше відчуваю біль саме за них. Звичайно, мені жаль і загиблих дорослих, але діти – це майбутнє країни. Сьогодні росіяни намагаються знищити наше майбутнє.

Уже майже два роки точиться війна. Війна, яка забрала в мене право на повноцінне життя, навчання, психічне здоров'я. Скільки разів я з острахом бігла в укриття, скільки разів я просиналася не від промінчиків сонця, а від різкого звуку повітряної тривоги. Скількох друзів я втратила через війну – люди тікають у безпечні місця. Я тепер не знаю, як планувати свій день, що чекає на мене завтра. Я почуваюся в постійній небезпеці.

Країни світу підтримують нас, як тільки можуть, але агресія Росії не вщухає. Та ненависть, яку ми відчули від сусідів, не дає нам змоги почуватися захищеними Міжнародним гуманітарним правом, бо росіяни порушують його на кожному кроці, та ще й зухвало вихваляються перед світом – «можем повторить».

Міжнародні правозахисні організації обіцяють нам Нюрнберзький процес над воєнними злочинцями Росії. Дуже б хотілося вірити, що всі ці люди, які розпочали війну, будуть покарані. Але зараз мій народ страждає на очах всього світу.

Ось і сьогодні не вщухають сигнали тривоги. Я знову в укритті, знову в страху.

Новий 2024 рік. Яким він буде для нас? Ми дуже втомилися від страждань. Насправді наш народ веселий і працелюбний, та зараз ми не можемо дозволити собі бути радісними. Навіть зимові свята сьогодні не ті – вони сповнені болем за загиблими та за тими, хто зараз знаходиться на полі бою, у холодних землянках, під шаленими обстрілами.

Я не знаю, що можна було б порадити сучасним правозахисникам для того, щоб їхні закони й резолюції були більш дієвими. Можу тільки сподіватися, що наступні покоління людей будуть добрішими й гуманнішими, не будуть розпочинати війни, не будуть знищувати одне одного. Я вважаю, що не тільки цивільне населення має право на життя. Це невід'ємне право кожної людини.

Наостанок хочу сказати, що спогади війни залишаться зі мною на все життя, що моя душа скалічена нею, що у моєму серці не вщухне біль.

Війна вкрала моє право на щасливе дитинство. Тепер я назавжди залишуся дитиною війни.

ПЛАКАТИ

УСЕ ЖИТТЯ складається з невеликих моментів, але деякі з них залишають невидимі сліди в наших серцях і світі. Жоден момент не є більш важливим, ніж той, коли ми визнаємо та захищаємо права людини, особливо права дитини, навіть, у такі часи як війна.

У цьому розділі представлені соціальні плакати, які є візуальним відображенням розуміння міжнародного гуманітарного права та прав людини в умовах війни. Автори та авторки в своїх роботах презентують нам ті права людини, порушення яких вони бачили на власні очі, порушення яких торкнулося безпосередньо їх. Серед робіт даного розділу є інформаційні плакати, які висвітлюють основні норми та принципи міжнародного гуманітарного права.

Кожен плакат у цій збірці – це свідчення того, що права дитини та права людини мають бути непорушними, визнаними й захищеними, незалежно ні від чого. Вони нагадують нам, що норми МГП встановлюють правила війни та захищають тих, хто потребує додаткового захисту.

ВІКТОРІЯ ГОНТАРЕНКО, членкиня журі Конкурсу

 без назви

👤 авторка: **ДОВБИШЕВА МАРТА**, учениця Одеського ліцею №111
Одеської міської ради

🏆 диплом I ступеня

**УМОВА ЗАХИЩЕНОСТІ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ -
-ДОТРИМАННЯ ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА**

«ДИТИНСТВО ТА ВІЙНА»

авторка: **ВОЛОШИН ЗОРЯНА**, учениця Ліцею №4 імені Лесі Українки
Дрогобицької міської ради Львівської області

диплом I ступеня

IN WARS, IT IS ALWAYS THE CHILDREN WHO SUFFER THE MOST

Created by

«Кожна дитина має право на освіту»

✎ авторка: **Рідна Дар'я**, учениця Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №9 Полтавської міської ради Полтавської області

🏆 **ДИПЛОМ ІІ СТУПЕНЯ**

«I Want to Live»

авторка: **АВРАМЕНКО АЛІНА**, студентка, Сумського фахового коледжу
будівництва та архітектури

диплом III ступеня

I WANT TO LIVE

«INTER ARMA CARITAS»

авторка: **ВІХАРЄВ АРТЕМ**, учень Дніпровський ліцей №139 Дніпровської міської ради

ДИПЛОМ III СТУПЕНЯ

Human Rights Watch • Amnesty International • Міжнародний Комітет Червоного Хреста •

Українська Гельсінська спілка з прав людини • Truth Hounds • Товариство Червоного Хреста України •

PLEASE STOP WAR
ЗАХИСТИМО НАШУ КРАЇНУ-ЗАХИСТИМО НАШИХ ДІТЕЙ

**ВІЙНА-
НАЙБРУТАЛЬНІШЕ
ПОРУШЕННЯ
ПРАВ
ЛЮДИНИ**

INTER ARMA CARITAS

Внаслідок війни в Україні тисячі дітей залишилися сиротами, відірвані від своїх рідних і живуть у скрутному становищі. Під час війни права дітей порушуються: право на життя, бути з сім'єю та громадою, на здоров'я, на особистий розвиток, на піклування та захист

Кожен небайдужий громадянин України має допомагати захистити та реалізувати права найбільш незахищеної категорії осіб – дітей

ЯК ЦЕ ЗДІЙСНИТИ? ВСЕ ПРОСТО – НЕ БУДЬТЕ БАЙДУЖИМИ ДО КОЖНОЇ БЕЗ ВИНЯТКУ ДИТИНИ!

НА ЩО НАЦІЛЕНЕ МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО?

на гуманізацію ведення військових дій та полегшення страждань жертв війни

КОГО ЗАХИЩАЄ МГП?

– цивільне населення;
– військовополонених;
– поранених, хворих, людей з ОМ;
– жінок та дітей

International Partnership for Human Rights (IPHR) •

без назви

авторка: **Андрєєва Єва**, учениця Криворізької гімназії №37
Криворізької міської ради

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Війна і права людини»

авторка: **АРШИНОВА АНАСТАСІЯ**, учениця Томаківського ліцею
№2 Томаківської селищної ради Нікопольського району
Дніпропетровської області

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

Права людини та права дитини в умовах війни

Війна і права людини

- Одне з головних прав - це право на життя. Кожна людина і дитина має це право з дитинства. Саме це право порушується в умовах війни.
- Право на гуманітарну допомогу.
- Кожен має право на евакуацію з окупованих територій.
- Під заборону є насилля мирного населення.
- Перебуваючи на окупованій території, люди повинні бути забезпечені продуктами харчування та медичним матеріалом (ст.55 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни).
- Компенсація зруйнованого житла (Закон України № 2923-IX передбачає, що у разі знищення або пошкодження житла або майна громадян, зокрема внаслідок війни, громадяни мають право на отримання компенсації від держави).
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах передбачає, що особа, яка не досягла 18 років, не може брати участь у збройному конфлікті.
- Право на освіту для дітей.
- Право на заборону примусової депортації людей та дітей з окупованих територій (ст.49 Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни).
- Право на сім'ю.

ВІЙНА

Війна - це вбивство, смерть, страх і кожен з нас це повинен пам'ятати!
ЗАХИЩАЙМО СВОЇ ПРАВА!

«Сьогодні наших можливостей»

✪ авторка: **ГОЛОТА АЛЬОНА**, учениця Новопетрівського ліцею Петрівської сільської ради Вишгородського району Київської області

🎖 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

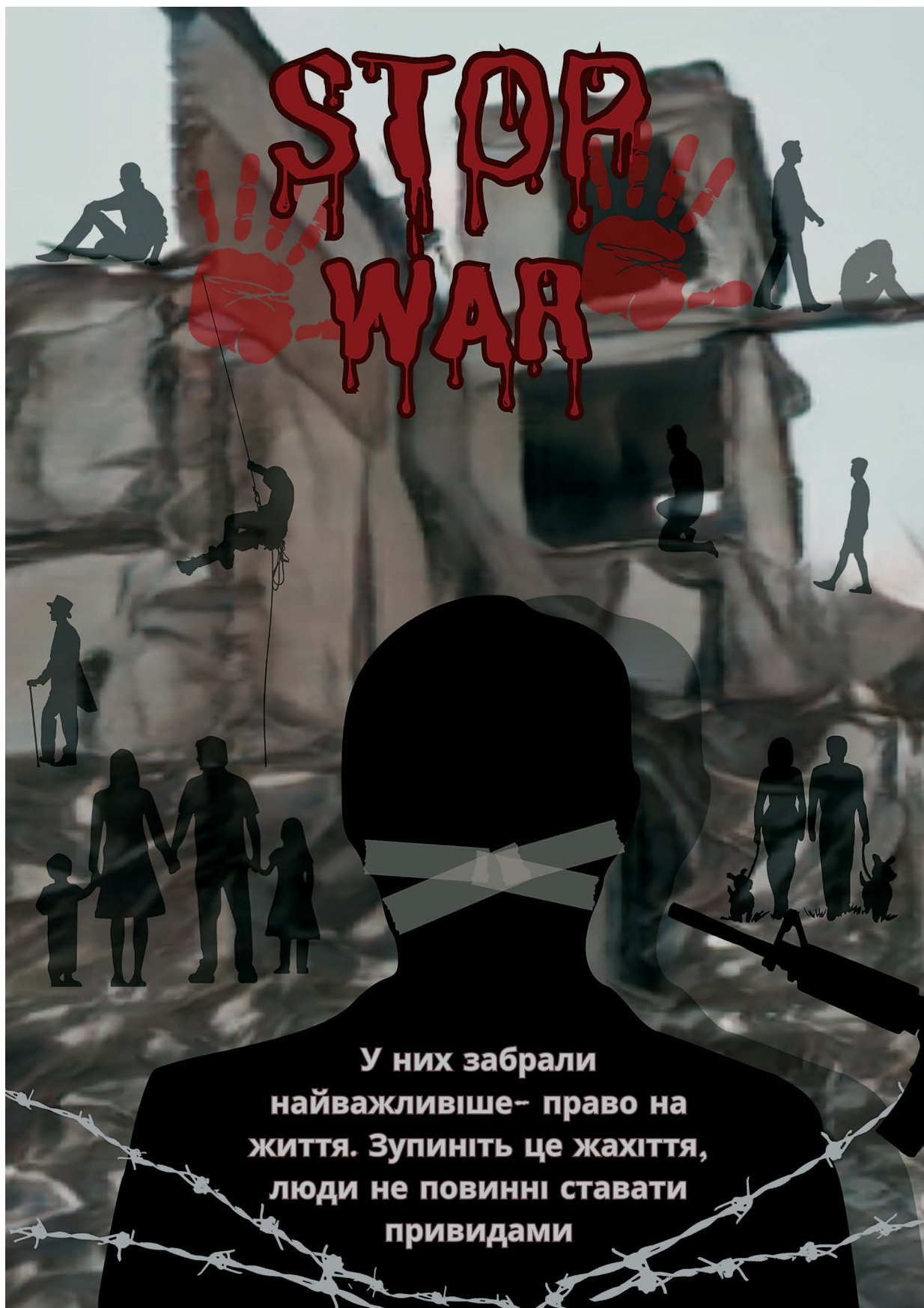

«Привиди війни»

Авторка: **Гридіна, Юлія**, учениця Херсонського наукового ліцею
Херсонської обласної ради

 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Цивільні не повинні підлягати насильству під час війни. Кожна жертва війни має право на захист згідно МГП!»

✎ авторка: **ДЕМИШКЕВИЧ ВЕРОНІКА**, учениця Навчально-виховного комплексу «Інженерно-економічна школа – Львівський економічний ліцей» Львівської міської ради

🎓 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

НЕ повинні підлягати насильству під час війни. Кожна жертва війни має право на захист згідно МГП.

Міжнародне право
Міжнародне право регулює відносини між державами та між державами та індивідуальними особами. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне міжнародне право).

Право
Право – це сукупність норм, які регулюють поведінку людей у суспільстві. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне право).

Особисте міжнародне право
Особисте міжнародне право регулює відносини між державами та індивідуальними особами. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне міжнародне право).

Право
Право – це сукупність норм, які регулюють поведінку людей у суспільстві. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне право).

Зв'язок МГП
Міжнародне право регулює відносини між державами та між державами та індивідуальними особами. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне міжнародне право).

Право
Право – це сукупність норм, які регулюють поведінку людей у суспільстві. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне право).

МГП
Міжнародне гуманітарне право регулює відносини між державами та між державами та індивідуальними особами. Воно складається з загальної частини та спеціальних частин (публічне та приватне міжнародне право).

«Я маю право на життя!»

авторки: **Ільєнко Ірина, Артюхова Анастасія, Кобзаренко Анастасія**,
учениці Комунальної установи «Сумська спеціалізована школа
I-III ступенів №7 імені М.Савченка» Сумської міської ради

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Міжнародно-правові акти захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту»

Авторка: **ІНЮХІНА МАРІЯ**, учениця Кошунального закладу «Харківський ліцей №152 Харківської міської ради»

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Дитина має право на життя»

авторка: **КОВЕЛЬ ЄЛИЗАВЕТА**, учениця Білоцерківського ліцею «Мала академія наук»

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Права дитини в умовах війни»

Авторка: **ЛЕВЧЕНКО ДАРИНА**, учениця Миргородської гімназії №2
«Гелікон» Миргородської міської ради Полтавської області

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Чи є у війни правила?»

авторка: **Линник Поліна**, учениця Добропільського навчально-виховного комплексу «Гімназія – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1» Добропільської міської ради Донецької області

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

ЖОДНА ЛЮДИНА НЕ
МАЄ БУТИ
ПОЗБАВЛЕНА ПРАВА
НА ЖИТТЯ

ВОЄННІ ДІЇ
повинні бути за правилами
міжнародного гуманітарного права

ЧИ Є
У ВІЙНІ
ПРАВИЛА?

«ПІД ЧАС ВІЙНИ ПОРУШУЮТЬСЯ ВСІ ПРАВА ДИТИНИ: ПРАВО НА ЖИТТЯ, ПРАВО БУТИ З СІМ'ЄЮ І ГРОМАДОЮ, ПРАВО НА ЗДОРОВ'Я, ПРАВО НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ, А ТАКОЖ ПРАВО НА ТУРБОТУ І ЗАХИСТ», – ЗАЗНАЧАЄТЬСЯ У ЗВІТІ ООН 1996 РОКУ «ВПЛИВ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ НА ДІТЕЙ».

«Права людини та права дитини в умовах війни»

✎ авторка: **НІКОНЕНКО ЄЛИЗАВЕТА**, учениця Одеського юридичного ліцею
Одеської міської ради

🎖 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

**ПРАВА ЛЮДИНИ
ТА ПРАВА ДИТИНИ
В УМОВАХ ВІЙНИ**

ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО

ЗРАЗ МИ ЖИВЕМО У ЧАС, КОЛИ В НАШІЙ ДЕРЖАВІ ВІДБУВАЮТЬСЯ БОЙОВІ ДІЇ. МИ БОРЕМОСЯ ЗА ПРАВО НА СВОБОДУ, НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, ЗА ПРАВО НА ЖИТТЯ.

ПРАВА ЛЮДИНИ - ЦЕ ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРАВА ГРОМАДЯН, АЛЕ Ж У СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ, ЧАСТІШЕ ЗА ВСЕ ВОНИ ОБМЕЖУЮТЬСЯ. ЗГАДУЮЧИ ПРО ЦЕ, ПЕРЕДУСІМ, МИ МАЄМО ПАМ'ЯТАТИ ЗА ПРАВА ЛЮДЕЙ НА ЖИТТЯ, СВОБОДУ, НЕДОТОРКАНІСТЬ.

маленький українець, який без батьків дійшов з Києва до Хельма
джерело: телеканал CNN

ДІТИ

Безумовно, війна - це невимовне горе, страждання, страх, втрати, слізьми, сум. Особливо трагічним для нас зараз є те, що найбільш незахищеними в умовах воєнних конфліктів завжди були й залишаються діти. Ми ті, хто буквально потрапляє під найбільш жорстокі реалії. Через війну майбутнє здається чимось фантастичним, бо пліч-о-пліч з бойовими діями йдуть руїни, які потребуватимуть відбудови. Враження, що так воно й буде, але ми й задля цього тут. Зараз остання наша надія - військовці, а через років 20 це будемо ми. На наших плечах лежатиме майбутнє України, українців та розвиток нашої держави.

Під час обстрілів багато дітей залишаються сиротами, бо їх батьки якомога сильніше хочуть захистити власну дитинку. Дорослі люди, аналізуючи ситуацію в країні, намагаються вивести малечу подалі від лінії фронту, але далеко не всім це вдається. Ми, як діти, що кожен день бачимо власними очима смерть на нашій землі, маємо розуміти свої права, відстоювати думку про важливість наших прав.

ПРАВА ЛЮДИНИ

Право на безпеку
Кожному з нас має гарантуватися захист від пологуну, обстрілів, насильства чи подібних дій.

Право на життя.
Воно дається нам з самого народження, з першого дня, першої години, секунди.

Право на свободу пересування.
Цивільне населення має право залишити територію активних бойових дій добровільно в безпечному напрямку.

У ХОДІ АГРЕСІЇ З БОКУ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ ПОРУШУЮТЬСЯ УСІ ВИЩЕ ЗАЗНАЧЕНІ ПОЛОЖЕННЯ. ЗАХИСТ ПРАВ ДИТИНИ І ЗАГАЛОМ ЛЮДИНИ МАЄ СТАТИ БЕЗЗАПЕРЕЧНИМ ПРІОРИТЕТОМ ЯК ДЛЯ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ, ТАК І ДЛЯ ВСІЄЇ МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ. ВІРІТЬСЯ, ЩО ВІЙНА НЕ МОЖЕ ТРИВАТИ ВІЧНО, І СКОРО МИ ЗНОВУ ЗМОЖЕМО ЖИТИ В СПОКОЮ В УКРАЇНІ!

«Зупинимо ворога – дамо дитинству бути»

✎ авторка: **Порожня Дар'я**, учениця Лисянського ліцею №2 Лисянської селищної ради Черкаської області.

🎖 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

«Захист прав людини: гідність під час війни»

автор: **Сидоренко Максим**, учень Томаківського ліцею №2
Томаківської селищної ради Дніпропетровської області

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

«Права дитини у час війни»

автор: **Хвостов Артем**, учень Нетішинської гімназії «Ерудит»
Шепетівського району Хмельницької області

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

Документи, що захищають права дитини під час воєнних дій:

- Конвенція ООН про права дитини (1989)
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році)
- Женевські конвенції про захист жертв війни (1949)
- Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977)
- Конвенція міжнародної організації праці № 182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999)
- Римський статут Міжнародного кримінального суду (2002) та низка Резолюцій Ради Безпеки ООН, прийнятих між 1999 і 2009 роками

Права дитини у час війни

Артем Хвостов, здобувач освіти 9-го класу Нетішинської гімназії «Ерудит»

Внаслідок збройної агресії росії в Україні загинули щонайменше 511 дітей. Отримали поранення понад 1100.
(за офіційно підтвердженими даними на листопад 2023 р.)

З України в росію було депортовано близько 20 тис. дітей

1 млрд. дітей живуть у країнах чи на територіях, що зазнають впливу збройних конфліктів; близько 300 мільйонам цих дітей ще не виповнилося п'яти років.

ЮНІСЕФ

Конвенція про права дитини

«Під час війни порушуються всі права дитини: право на життя, право бути з сім'єю і громадою, право на здоров'я, право на розвиток особистості, а також право на турботу і захист», – звіт ООН 1996 року «Вплив збройного конфлікту на дітей».

«У війни також є правила»

автор: **ШТЕЛЬМАХ МИКИТА**, учень Комунального закладу «Гімназія №12» Кам'янської міської ради Дніпропетровської області

ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

У ВІЙНИ ТАКОЖ Є ПРАВИЛА

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО

**ЦИВІЛЬНІ ОБ'ЄКТИ НЕ МОЖУТЬ БУТИ
АТАКОВАНІ.**

СОЦІАЛЬНЕ ВІДЕО

ВІЙНА ПРИНЕСЛА УКРАЇНЦЯМ НОВУ РЕАЛЬНІСТЬ, жорстоку, руйнівну, сповнену втрат, страждань, болю, відчуття невизначеності та несправедливості... І ця війна нависла над цілим поколінням українських дітей, які несуть на собі тягар конфлікту... А ще, наші діти живуть та формуються під впливом сьогоденних подій та мають своє світовідчуття, своє осмислення війни і своє ставлення до неї...

Яке воно? Ви можете це відчутти, переглянувши добірку відеоробіт учнів, які стали переможцями та лауреатами Всеукраїнського конкурсу «Права людини та права дитини в умовах війни». Ви почуєте сміливі та щирі, стурбовані та сповнені надією голоси дітей, які не просто розповідають про порушення прав людини під час війни, а й взивають стати на їх захист! Свідомо та по-дорослому вони апелюють до Міжнародного гуманітарного права, закликають нас не лише спостерігати за стражданнями, але й діяти заради миру, заради майбутнього!

Соціальні ролики рекомендовано для використання на уроках громадянської освіти та історії, годинах спілкування. Вони можуть стати важливим інструментом для вивчення і обговорення теми війни, її впливу на людей та важливості дотримання її «правил».

Перед початком демонстрації відео можна провести невеличку вступну дискусію на обрану вчителем тему та привернути увагу учнів саме до тих моментів, які цю тему найбільше розкривають. Це допоможе аудиторії налаштуватися на більш вдумливий та уважний перегляд, після якого бажано організувати спільне обговорення за проблемою, в групах або класі.

ОЛЕНА БУРІМ, укладачка розділу

«Біль війни»

🕒 хронометраж відео: 3 хв

👤 авторка: **БУРЕНКОВА МАРІЯ**, учениця Бориспільського ліцею
«Перспектива» імені Володимира Мономаха

🏆 **ДИПЛОМ I ступеня**

АНОТАЦІЯ:

Людство втратило мільярди життів за історію війн та конфліктів, перш ніж дійти до усвідомлення того, що війні потрібні правила, яких варто дотримуватися всім. Проте існують країни, які не визнають світовий порядок та свою приналежність до цивілізованого світу. Однією з таких країн є Росія... Вона тероризує, вбиває, нищить, чинить насильство, порушуючи всі існуючі норми Міжнародного гуманітарного права.

Що має статися, щоб закони почали діяти? Над цим питанням міркує авторка відео та наводить жахливу статистику наслідків збройної агресії РФ.

535 дітей загинули та понад 1255 отримали поранення... Більше мільйона неповнолітніх вимушено виїхало з країни, близько 20 000 було депортовано окупантами та майже 6000 тисяч залишилися без батьків... За цими вражаючими цифрами – живі історії... П'ятнадцятирічного сумчанина Артема, який загинув разом з батьками та братиками і не встиг здійснити свою заповітну мрію, дванадцятирічного Сашка з Маріуполя, якого розлучили з родиною та відправили до сусідньої країни, шістнадцятирічного Владислава, який 90 днів перебував у полоні та зазнавав тортур... Вони, як і сотні українських дітей та підлітків, були позбавлені права на життя, права на здоров'я, освіту, право на безпеку, захист та свободу.

Якщо не зникнуть тероризм, беззаконня та війни, – зникне людство! Поки цього не сталося, зупиніться та змініть цей світ!

Без назви

 хронометраж відео: 3 хв. 30 сек

 автор: **Куницький Іван**, учень Спеціалізованої загальноосвітньої школи I-III ступенів з поглибленим вивченням іноземних мов №329 «Логос імені Георгія Гонгадзе» Київської міської ради

 ДИПЛОМ I СТУПЕНЯ

АНОТАЦІЯ:

24 лютого 2022 року... Нібито світ зупинився, а потім перетворився на суцільну темряву. Чи то зупинилося життя? Страх, відчай, тривога та невимовний біль... Треба кудись бігти, рятуватися, залишати рідний дім... Невже я більше ніколи не побачу свою школу, своїх друзів? Вибухи... нестерпні звуки тривоги... знов вибухи... А може, це просто жахливий сон? На жаль, ні... Навколо руйнування та смерть. В умовах війни практично беззахисним стає основне право людини – право жити.

Лаконічно, креативно та неймовірно емоційно засобами анімації автор передає картину світу, в якій вже більше двох років живуть мільйони українців. Світ, не зупиняйся, схаменись! Зверни увагу на те, що відбувається в самому центрі Європи! Дій! Адже війна – це божевілля! Злочини проти людяності мають бути покараними! А світ не має зупинятися, він має стати абсолютно новим! Безпечним, творчим, наповненим красою та любов'ю, які врятовують людство.

«Права людини та права дитини під час війни»

 хронометраж відео: 3 хв

 авторки: **ШПАК ДІАНА** та **ШКУЦЬ АНАСТАСІЯ**, учениці Сарненського ліцею №1 ім. Т.Г. Шевченка Сарненської міської ради Сарненського району Рівненської області

 ДИПЛОМ II СТУПЕНЯ

АНОТАЦІЯ:

Напередодні повномасштабного вторгнення в Україні проживало майже сім з половиною мільйонів дітей віком від нуля до 18 років. 24 лютого розділило їхні життя на «до» та «після»...

«Після» для сотень неповнолітніх українців – це вже більше двох років, сповнених небезпеки, тривоги, стресів, страху та невизначеності... Це неможливість нормально навчатися, жити в своїх домівках зі своїми рідними, мати доступ до медичних послуг та якісного зв'язку.

«Але ми маємо налаштуватися на буденні справи, приймати рішення жити задля світлого майбутнього нашої держави», – з щемом у серці, проте впевнено, говорить одна з авторок відео, одинадцятикласниця Діана. Її турботи, переживання та емоції схожі з тими, що відчуває її однолітка Настя.

Історії двох звичайних українських дівчат поєднуються в одну, спільну для тисяч українських дітей... Допомогти зупинити свавілля агресора має міжнародна спільнота, в арсеналі якої є один з найефективніших інструментів забезпечення безпеки людей та дотримання поваги й гідності під час війни. І цей інструмент – Міжнародне гуманітарне право.

«Права людини та права дитини в умовах війни»

 хронометраж відео: 2 хв. 23 сек

 автор: **Микитин Данило**, учень Львівської середньої загальноосвітньої школи I-III ступенів № 44 ім. Т.Г.Шевченка

 диплом III ступеня

АНОТАЦІЯ:

Чи має людина особливі права під час бойових дій та чи існують на сьогодні потужні інструменти, які врегульовують захист цих прав?

Саме на це питання намагається відшукати відповідь автор відео, і, одразу розвінчує міф російської пропаганди про те, що «війна не має права та правил». Правила війни існують, вперше вони були прописані ще в позаминулому та минулому століттях, в Гаазьких і Женевських конвенціях. Ці договори мають універсальний характер і дотепер є основою сучасного міжнародного гуманітарного права.

Юний дослідник зупиняється на Женевських конвенціях 1949 року, особливо на Четвертій, яка захищає права цивільних осіб та передбачає гуманне поводження з населенням, що перебуває на окупованій території, наводить приклади грубого порушення норм міжнародного права з боку російської держави. Не залишає автор без уваги і порушення статей Гаазьких конвенцій про закони та звичаї війни, недотримання яких є злочинами проти людяності та воєнними злочинами. Вони підпадають під дію Римського статуту і обов'язково будуть розслідувані Міжнародним кримінальним судом у Гаазі.

«Поверніть наше право на освіту»

🕒 хронометраж відео: 3 хв

👤 автор: **Бачурський Олександр**, учень Запорізької гімназії №19
Запорізької міської ради

🏆 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

АНОТАЦІЯ:

Війна стала важким випробуванням для системи освіти, а сам освітній процес зазнав значних змін і за формою і за змістом. Ведення бойових дій, руйнування освітніх закладів країною-агресором¹, щоденна загроза життю через російські ракетні обстріли – все це спричиняє відсутність доступу до освіти у дітей та призводить до порушення права на її здобуття.

Саме цю надважливу тему порушує автор відео, учень однієї з гімназій міста Запоріжжя. Вже третій рік поспіль у класах та коридорах закладу панує незвична тиша, адже навчання проходить дистанційно. Сьогодні в онлайн-форматі навчається близько мільйона українських дітей, і, звісно, є суттєві ризики погіршення якості освіти у воєнних реаліях. Про збільшення навантаження, погіршення психоемоційного стану, брак живого спілкування говорять всі учасники освітнього процесу. І для вчителів, і для батьків, і, головне, для учнів, навчання під звуки повітряних тривог, з відсутністю доступу до технологій, підключення до Інтернету та електроенергії, – це виклик.

І на нього більшість готова відповісти гідно. А ще, «звернути увагу, увагу світу, що діти мають право на знання і світло!».

¹ Станом на кінець 2023 року бомбардувань та обстрілів зазнали 3793 закладів освіти, з них 3428 закладів освіти пошкоджено та 365 зруйновано повністю. Зруйновано понад 200 шкіл, і понад 1600 шкіл зазнали пошкоджень, а це кожна сьома школа в Україні (дані від 24 січня 2024 року)

«Порушення прав дітей України»

 хронометраж відео: 2 хв. 59 сек

 авторка: **Валюх Вікторія**, студентка Сумського фахового коледжу архітектури та будівництва

 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

АНОТАЦІЯ:

Захист дітей в умовах збройного конфлікту у міжнародному праві. Якими документами регулюється? Та чи понесе країна-агресор відповідальність та покарання за численні злочини, скоєні проти найбільш незахищених неповнолітніх громадян нашої країни?

На ці запитання ви знайдете відповідь у відео, яке починається з переліку злочинів, вчинених російськими окупантами з початку повномасштабного вторгнення. Підступний ворог нехтує правилами ведення війни, масово обстрілює цивільне населення, безжалісно вбиває українських дітей. Діти, що зростають в умовах воєн, з огляду на їх вразливість і потреби, відповідно до норм міжнародного гуманітарного права мають особливий захист².

Але, на жаль, кількість поранених, загинув, депортованих, постраждалих від сексуального насильства чи тортур дітей щодня зростає. І це не просто цифри³, – це докази, які ретельно фіксуються та документуються правоохоронними органами та правозахисними організаціями для Міжнародного трибуналу, який обов'язково відбудеться.

² Основні міжнародно-правові акти, що є основою для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту: Конвенція ООН про права дитини (1989); Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році); Женевські конвенції про захист жертв війни (1949); Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977); Римський статут Міжнародного кримінального суду (2002) та низка Резолюцій Ради Безпеки ООН, прийнятих між 1999 і 2009 роками.

³ Станом на кінець 2022 року Регіональний центр прав людини задокументував 400 випадків депортації дітей з окупованих територій України до Росії. За даними ювенальних прокурорів, унаслідок агресії РФ постраждали 1854 дитини, з них 545 дітей загинули, 1309 дістали поранення різного ступеня тяжкості (дані на 01.05.2024). В Україні правоохоронці розслідують близько 3 800 кримінальних справ за фактами вчинення російськими військовими воєнних злочинів проти українських дітей (дані на 20.04.2024 р.)

«Не будь байдужим»

🕒 хронометраж відео: 2 хв. 07 сек

👤 автор: **Горлінський Олександр**, учень ОЗО «Макарівський ліцей №2»
Макарівської селищної ради Бучанського району Київської області, вихованець гуртків «Право» та «Відео» ЦТДЮ ім. Данила Туптала

🏆 **ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА**

АНОТАЦІЯ:

Чуйно, щиро та свідомо автор відео піднімає питання ставлення до людей з інвалідністю, адже саме воно, це ставлення, визначає ступінь цивілізованості суспільства.

За статистикою на 1 січня 2021 року в нашій країні мали інвалідність 2 мільйони 703 тисячі українців, серед яких було майже 164 тисячі дітей. Рівні права з усіма іншими громадянами їм гарантував Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». З початком повномасштабного вторгнення кількість людей з інвалідністю різних категорій населення збільшується щодня, і ми всі стаємо свідками значного зростання числа ветеранів, які отримали інвалідність внаслідок бойових дій.

За статистикою стоять людські долі, а держава й суспільство спільно несуть відповідальність за підтримку та допомогу тим, кому вона вкрай необхідна на шляху до нового життя після війни. Зміни законодавчих норм безумовно важливі, але не менш важливими є зміни підходів до адаптації й інтеграції людей з інвалідністю у суспільство, і після перемоги, і вже зараз.

Ми можемо та маємо створити країну без бар'єрів, в якій кожен має рівні права та можливості, в якій буде зручно і безпечно усім її громадянам. І такою країною обов'язково стане наша вільна Україна!

«Правила знаєш, себе і близьких захищаєш!»

 хронометраж відео: 3 хв

 авторський колектив:

Гуназа Артем
Бережна Софія
Горпенко Данило

учні КЗ «Запорізька спеціалізована школа-інтернат II-III ступенів «Січковий колегіум» Запорізької обласної ради.

 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

АНОТАЦІЯ:

176 000 км²... це площа найбільшого у світі мінного поля. До його утворення призвела розв'язана рф повномасштабна війна... І знаходиться воно в нашій рідній країні... (для порівняння: площа Ірландії 70 273 км², Болгарії 110 910 км², Греції 131 940 км²). Україна є нині найбільш замінованою державою світу: через вибухонебезпечні предмети приблизно третина території України залишається потенційно небезпечною!⁴ За даними ООН, один рік бойових дій призводить до 10 років робіт з розмінування. Тобто, навіть якщо війна закінчиться завтра, на розмінування піде близько 100 років.

Тож інформування та навчання з попередження ризиків, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами, набуває все більшої актуальності. Саме на цю проблему вирішив звернути свою увагу авторський колектив роботи, який взяв собі за мету ознайомити однолітків з правилами особистої безпечної поведінки в умовах збройного конфлікту, зокрема, мінної безпеки. А для втілення своєї мети обрали цікавий інтерактивний формат – подорож нашими містами.

Необхідні знання та дотримання простих правил здатні врятувати життя! Бережіть себе та близьких!

⁴ Дані наведені за 29.02.2024

🎬 «Дотримуйтесь принципів міжнародного гуманітарного права під час війни»

🕒 хронометраж відео: 2 хв. 59 сек

👤 авторка: **Кириченко Вероніка**, учениця Опорного закладу
«Чорнобаївський ліцей» Чорнобаївської селищної ради
Черкаської області

🏆 ДИПЛОМ ЛАУРЕАТА

АНОТАЦІЯ:

З перших секунд авторка відео закликає дотримуватися принципів Міжнародного гуманітарного права під час війни та пропонує долучитися до змістовної та стислої «бліц-лекції» щодо ключових аспектів МГП, яке застосовується світовою спільнотою під час збройних конфліктів.

Ми знайомимося з сутністю та роллю міжнародно-правових норм і принципів, котрі регулюють захист жертв війни, а також обмежують методи і засоби її ведення. Занурюємося в історію виникнення саме цієї галузі міжнародного публічного права, дізнаємося, що починається вона з 24 серпня 1859 року, дати битви за незалежність Італії під селищем Сольферіно. Свідком жахливих наслідків цієї події був Анрі Дюнан⁵, якому вдалося змінити ставлення суспільства та держав до «правил війни» та стати засновником Міжнародного руху Червоного Хреста, найвищого гуманітарного досягнення дев'ятнадцятого століття.

Дізнаємося також, на які групи поділяє МГП усіх учасників збройного конфлікту, які основні права людини порушуються та яким чином їх можна захистити. Для України після 24 лютого 2022 року галузь МГП має особливе значення, адже його норми розроблені з найвищою метою – знайти можливість захищати людину під час військових дій та впроваджувати гуманні принципи у негуманну соціальну реальність.

⁵ Жан Анрі Дюнан (фр. Jean Henri Dunant; 8 травня 1828 – 30 жовтня 1910) – швейцарський підприємець і громадський діяч, організатор та співзасновник Міжнародного руху Червоного Хреста. У 1901 році отримав першу Нобелівську премію миру та став першим швейцарським нобелівським лауреатом. Під час трагедії під Сольферіно організував місцевих мешканців, щоб надати допомогу пораненим, поховати загиблих. Після повернення додому в 1862 році опублікував книжку «Спогади про Сольферіно», в якій наголошував на необхідності укладення конвенції, яка б захищала поранених під час війни, а також організації національних товариств, які б готували персонал та ресурси для допомоги пораненим, надавали допомогу військовим фельдшерам.

Для оформлення титульно сторінки використано
фрагмент роботи **Волошин Зоряни**, учениці ліцею
№4 імені Лесі Українки Дрогобицької міської ради,
переможниці Всеукраїнського конкурсу учнівських робіт
«Права людини та права дитини
в умовах війни» в категорії «Соціальний плакат».

Київ 2024 р.